

"בין אור לחושך" - מסע אל מערות המסתור מימי מרד בר-כוכבא

כתב: אביעד דמביץ - רכז הדרכה בבית ספר שדה "שער הגיא"

רגע לפני סיום הקיץ וכניסתנו לחורף, בימים בהם עדיין חמים בחוץ, זה הזמן להיכנס לרכב עם הילדים ולנסוע לחורבת בורגין שבשפלת יהודה, שם נמצאות במעבי האדמה מערות מסתור מימי מרד בר-כוכבא. לא לשכוח פנסים!
חורבת בורגין שוכנת בשפלת יהודה שבין הרי חברון למישור החוף, תא השטח העיקרי בו התרחש בשנת 132 לספירה מרד בר כוכבא כנגד הרומאים. מאות מערכות מסתור נמצאו בשפלת יהודה, אותן חצבו היהודים כחלק מהכנה למרד והרצון לחזור לשלטון עצמאי. ההיסטוריון דיו-קסיוס כותב על מערכות המסתור: "כשאדריאנוס (הקיסר הרומי) התרחק, מרדו בו היהודים בגלוי. הם לא העזו להסתכן במערכה חזיתית עם הרומאים, אלא תפסו את המקומות הנוחים של הארץ וחיזקו אותם במחילות ובחומות, כדי שישמשו להם כמקלטים בעת מצוקה וגם כדי שיוכלו לנוע בחשאי, אלה לקראת אלה, מתחת לפני הקרקע".
מערכת מערות המסתור בחורבת בורגין הנה נחשבת לאחת ממערכות המסתור היפות הפתוחות לקהל, וכל זאת ללא עלות. למערכת המערות ישנן מספר כניסות, כך שכל אדם יכול לבחור את אורך הזחילה בה הוא חפץ, ובזאת לחוות את ימי המרד בזעיר אנפין.

מעבר לטיול המיוחד במעבה האדמה, מסתבר שישנו קשר בין מרד בר כוכבא לבין חג הסוכות.
בין הממצאים שנמצאו במערכות המסתור ניתן למצוא כלי נשק וכלי אחסון, לימים בהם הנמלטים יצטרכו לשבת במערה עד יעבור זעם. אך הממצא המעניין ביותר היה סדרה של מטבעות שהונפקו בימי המרד, כשהמעניין במטבעות הוא הציור המיוחד הטבוע עליהן. מצד אחד של המטבע מצויר בית המקדש, אחת משאיפותיו של מנהיג המרד - להקים את בית המקדש שחרב רק 62 שנים לפני פרוץ המרד. מצדו השני ארבעת המינים, אך לא במספרים המוכר. במקום אתרוג אחד, לולב אחד, שתי ערבות ושלושה הדסים, נמצא פרט אחד בלבד מכל מין. על פי המחקר, מספר הפרטים מכל מין אינו מקרי. ישנה מחלוקת במסכת סוכה בין רבי ישמעאל לרבי עקיבא הדנה במספר הפרטים, כשהאחרון מחזיק בדעה של פרט אחד מכל מין. על פי חז"ל (ירושלמי תענית פרק ד'), רבי עקיבא תמך בבר כוכבא, ואף ראה בו משיח. נראה שכשהנפיקו את המטבעות בימי המרד, הלכו עם שיטתו של הרב התומך במנהיג המרד - בר כוכבא.
מי שירצה יוכל להסתובב באתר ולהתרשם ממערות הקבורה הייחודיות, מערות פעמון, פסיפס של כנסייה עתיקה, בית בד, ומתצפית מרהיבה אל הרי חברון ושפלת יהודה.

איך מגיעים?

לבאים מבית שמש. נסיעה על כביש 38 דרומה, פונים שמאלה לגבעת ישעיה, ולאחר 100 מטרים פנייה ימינה לפארק עדולם. נסיעה של כ-5 ק"מ על סימון השבילים הירוק, עד שמגיעים לצומת טי בה פונים שמאלה לסימון שבילים הכחול. לאחר כ-1 ק"מ מגיעים לחניית הרכבים, שם נחנה את רכבנו.

המסלול

מסלול מעגלי של כשעתיים (כולל זחילה במערות). מהחנייה נעלה אל התל בסימון שבילים כחול, ובשביל זה גם נחזור (סה"כ 1.5 ק"מ). לרוצים להאריך את המסלול ולא לחזור באותה הדרך, ניתן ללכת בשביל הירוק הפונה מהחנייה צפונה, ללכת על פיו (דרומה), עד שנגיע בסופו לסימון הכחול שעובר בחורבת בורגין. עם השביל הכחול (לכיוון צפון) נחזור אל הרכבים המחכים לנו למטה.

שעות ביקור

מומלץ להגיע בשעות הבוקר או בשעות הערב, בזמנים בהם נעים בחוץ. לא לשכוח פנסים

רמת קושי

בינוני-מתאים לילדים (לא לעגלות). דרושה זחילה במערות.